

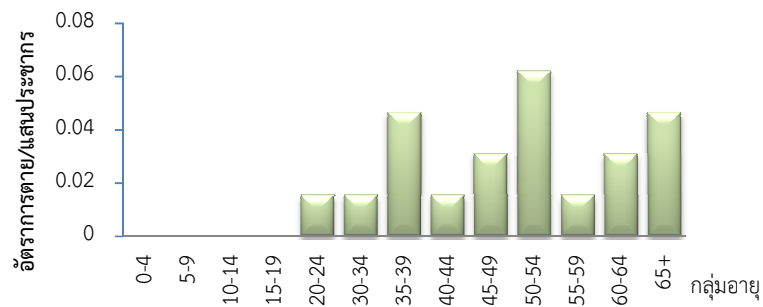
รายงานการเฝ้าระวังสถานการณ์การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องจากภาวะอากาศหนาว ระหว่าง เดือนตุลาคม 2555 - มีนาคม 2556

แสงโฉม ศิริพานิช สุชาติ มีศรี
สำนักโรคบาติวิทยา กรมควบคุมโรค
Sangchom@gmail.com

สำนักโรคบาติวิทยา กรมควบคุมโรค ได้ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว (Cold-Weather related Deaths Surveillance Report) พ.ศ. 2555 โดยการรวบรวมตรวจสอบข้อมูลการเสียชีวิตที่อาจเกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาวเย็น จากข่าวสาร และรายงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตามคำนิยามการรายงาน ดังนี้ “ผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องจากภาวะอากาศหนาว” หมายถึง การเสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ ที่เกิดขึ้นในหรือนอกที่พักอาศัย เช่น บ้าน อาคาร สถานที่สาธารณะ ฯลฯ ที่คาดว่าเกี่ยวข้องจากภาวะอากาศหนาว โดยไม่ได้มีเครื่องนุ่งห่ม หรือเครื่องห่มกันหนาวที่เพียงพอ ในพื้นที่อากาศหนาว และติดตามสอบสวนผู้เสียชีวิตที่อาจเกี่ยวข้องจากภาวะอากาศหนาวเพิ่มเติม

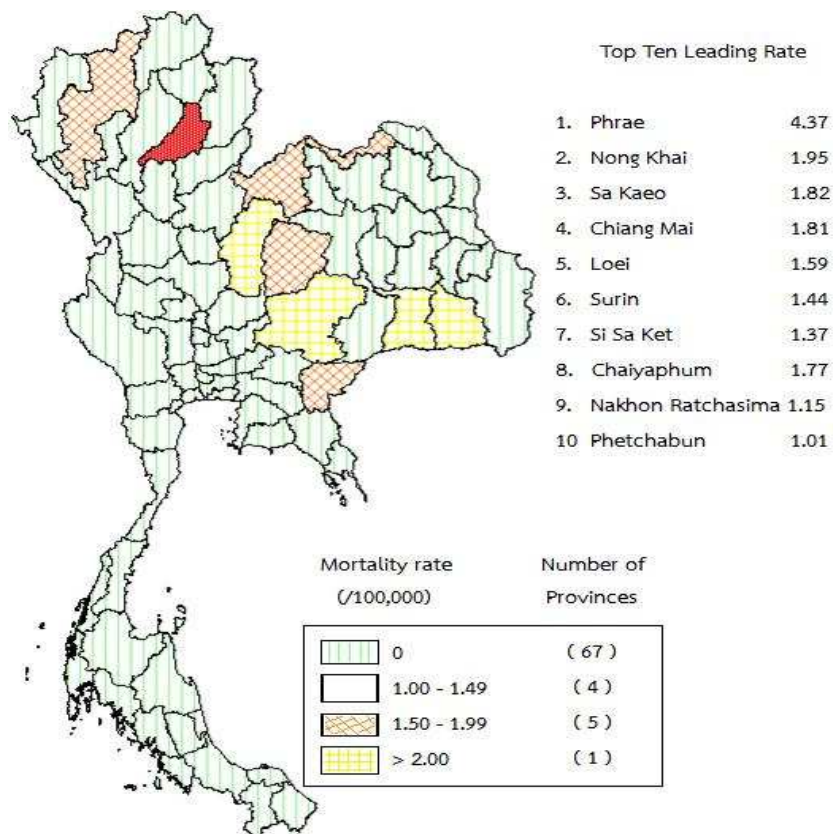
ระหว่างวันที่ ตุลาคม 2555 - มีนาคม 2556 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย(ปภ.) ประกาศเป็นพื้นที่ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินภัยหนาว จำนวน 14 จังหวัด 123 อำเภอ 86 ตำบล 8,382 หมู่บ้าน 1,438,013 ครัวเรือน และ 3,925,069 คน ดังนี้ เชียงใหม่ (24 อำเภอ) อุตรดิตถ์ (4 อำเภอ) แม่ฮ่องสอน (7 อำเภอ) เชียงราย(18 อำเภอ) เลย (6 อำเภอ) แพร่ (1 อำเภอ) ลำพูน (8 อำเภอ) น่าน (15 อำเภอ) หนองบัวลำภู (6 อำเภอ) มุกดาหาร(2 อำเภอ) ตาก (7 อำเภอ) ลำปาง (13 อำเภอ) เพชรบูรณ์(3 อำเภอ) และ พะเยา (9 อำเภอ)

การเฝ้าระวังผู้เสียชีวิตที่เนื่องจากภาวะอากาศหนาวของประเทศไทยระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม 2555 - 2 มีนาคม 2556 ได้รับรายงานผู้เสียชีวิตที่คาดว่าอาจเกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาวรวมทั้งสิ้น 24 ราย ได้รับการสอบสวนการเสียชีวิต มีผู้เสียชีวิตเข้าเกณฑ์ 18 ราย และไม่เข้าเกณฑ์ 7 ราย ซึ่งผู้เสียชีวิต 18 ราย ที่เข้าเกณฑ์เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว พบว่า เป็นเพศชาย 17 ราย หญิง 1 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย 1:17 พบการเสียชีวิตสูงสุดในเดือนมกราคม 2556 ร้อยละ 55.56 รองลงมาคือ เดือนธันวาคม 2555 ร้อยละ 38.89 และเดือนตุลาคม 2555 ร้อยละ 5.56 ตามลำดับ ผู้เสียชีวิต พบตั้งแต่ อายุ 23-75 ปี กลุ่มอายุที่มีอัตราการตายสูงสุด คือ อายุระหว่าง 50-54 ปี อัตราการตาย 0.06 อายุระหว่าง 35-39 และ 65 ปีขึ้นไป อัตราการตาย เท่ากัน คือ 0.05 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ (ภาพที่ 1)

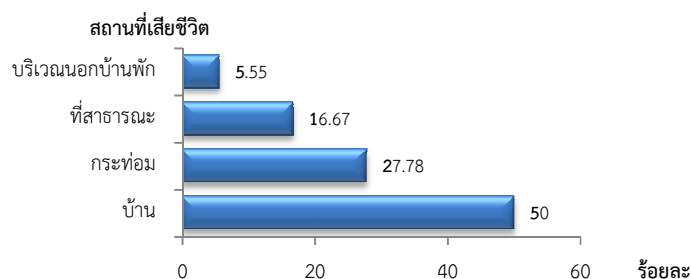
ภาพที่ 1 อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว ประเทศไทย จำแนกรายกลุ่มอายุ ตั้งแต่เดือน 1 ตุลาคม 2555 – 2 มีนาคม 2556

ผู้เสียชีวิตเกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาวมากที่สุด คือ รับจ้าง ร้อยละ 44.44 รองลงมาคือ เกษตรกรรม ร้อยละ 33.33 และ ไม่ทราบอาชีพ ร้อยละ 11.11 รายงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 66.66 รองลงมา คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 33.33 จังหวัดที่มีอัตราการตายสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จังหวัดแพร่ อัตราการตาย 4.37 รองลงมาคือ จังหวัดหนองคาย และจังหวัดสระแก้ว อัตราการตาย 1.95, 1.82 ตามลำดับ (ภาพที่ 2)

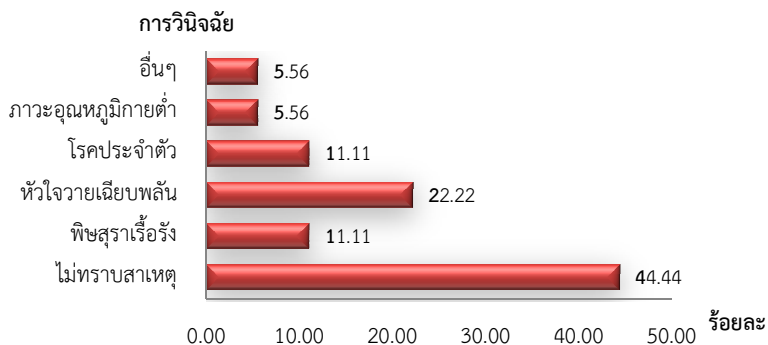
ภาพที่ 2 อัตราการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว จำแนกรายจังหวัด ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม – 2 มีนาคม 2556

สถานที่เสียชีวิตสูงสุด คือ ในบ้านพัก ร้อยละ 50 รองลงมาคือ กระโจม ร้อยละ 27.78 ที่สาธารณะ ร้อยละ 16.67 และ บริเวณอื่น ๆ ร้อยละ 5.55 ตามลำดับ (ภาพที่ 3)

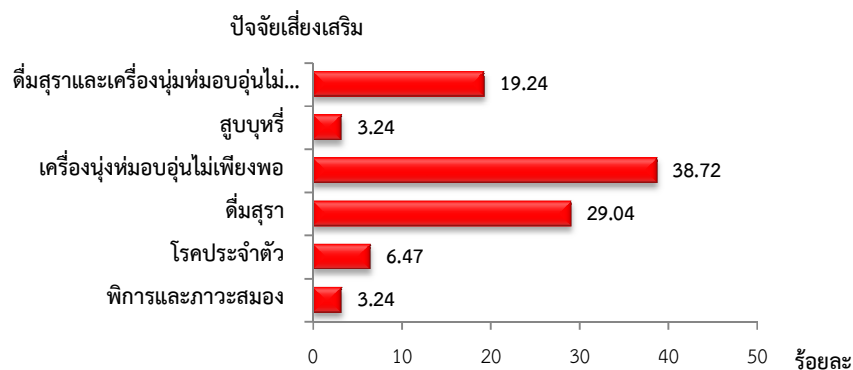
ภาพที่ 3 ร้อยละผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว จำแนกตามสถานที่เสียชีวิต ระหว่าง เดือนตุลาคม 2555 – มีนาคม 2556

ผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่ได้รับการวินิจฉัย เป็น ไม่ทราบสาเหตุ ร้อยละ 44.44 รองลงมา คือ หัวใจวายเฉียบพลัน ร้อยละ 22.11 พิษสุราเรื้อรัง ร้อยละ 11.11 โรคประจำตัว (หอบหืด วัณโรค) ร้อยละ 11.11 และ ภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำ ร้อยละ 5.56 ตามลำดับ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 ร้อยละผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว จำแนก การวินิจฉัยการเสียชีวิต ระหว่าง ตุลาคม 2555 – มีนาคม 2556

ปัจจัยเสริมที่ก่อให้เกิดการเสียชีวิตในช่วงอากาศหนาว คือ จากการขาดเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอ ร้อยละ 38.7 รองลงมาคือ ดื่มสุรา ร้อยละ 29.04 และ ขาดเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอร่วมกับดื่มสุรา ร้อยละ 19.24 ตามลำดับ (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 แสดงร้อยละผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภาวะอากาศหนาว ประเทศไทย จำแนกรายตามปัจจัยเสี่ยงเสียชีวิต ระหว่าง เดือนตุลาคม 2555 – มีนาคม 2556

สำนักกระบาดวิทยา ได้เริ่มพัฒนาระบบการเฝ้าระวังการเสียชีวิตจากอากาศหนาว ตั้งแต่ พ.ศ. 2554 – 2556 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตาม สอบสวน สาเหตุการเสียชีวิตที่มีสาเหตุเกี่ยวเนื่องจากภาวะอากาศหนาว เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลและเป็นแนวทางในการป้องกัน และจัดการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยหนาว ใน พ.ศ. 2556 มีจำนวนการรายงานผู้เสียชีวิตที่เกี่ยวข้องอากาศหนาวทั้งสิ้น จำนวน 24 ราย มีผู้เสียชีวิตเข้าเกณฑ์ 18 ราย และไม่เข้าเกณฑ์ 7 ราย ลดลงจากปี พ.ศ. 2555 ซึ่งมี รายงาน 30 ราย รายงานจาก 21 จังหวัด⁽¹⁾ จังหวัดที่มีการรายงานมากที่สุด คือ จังหวัดแพร่ หนองคาย สระแก้ว ในแต่ละปีสภาพอากาศมีแนวโน้มหนาวเย็นลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่เป็นป่าและภูเขาสูง ในจังหวัดพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการรายงานการเสียชีวิต พ.ศ. 2556 (ตุลาคม 2555-มีนาคม 2556) ส่วนใหญ่เสียชีวิตในบ้านพักยังพบสูงสุด และที่สาธารณะ กระทั่งพบได้รองลงมา อาชีพเก็บของเก่า ขายของเร่ร่อน ยังคงมีความเสี่ยงสูง เพราะ ส่วนใหญ่อาศัยในที่โล่ง ไม่มีห้องนอนเป็นหลักแหล่ง และผ้าห่มไม่เพียงพอ แต่ปัจจัยเหตุสำคัญของการเสียชีวิต หรือพฤติกรรมก่อนเสียชีวิต คือ การดื่มสุรา และการสวมเครื่องนุ่งห่มไม่เพียงพอบรรเทาอากาศหนาวเย็น ผู้ที่เป็นโรคหัวใจและโรคปอดอักเสบเรื้อรัง หอบหืด เบาหวาน โรคระบบหายใจอื่น ๆ หรือพิการช่วยเหลือตนเองได้น้อย มีโอกาสเสียชีวิตได้ง่าย โดยอาการที่พบจากภาวะอากาศหนาวเย็น ได้แก่ เชื้องชา เฉื่อยชา อ่อนเพลีย สูญเสียการรับสัมผัส มึนงง ปวดสับสน หนาวสั่น ผิวหนังสีซีด เป็นต้น ซึ่งอาการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของภาวะอุณหภูมิที่ต่ำลง⁽²⁾

จากข้อมูลเฝ้าระวังการเสียชีวิตดังกล่าว จึงควรให้การช่วยเหลือและคำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน ดังนี้

1. ในช่วงย่างเข้าสู่ฤดูหนาว ควรแนะนำให้ประชาชนเตรียมความพร้อม ดูแล ส่งเสริมสุขภาพ ให้แข็งแรง ออกกำลังกายและรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่สร้างความอบอุ่นแก่ร่างกาย
2. ควรให้การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้สูงอายุ คนที่มีโรคประจำตัว เด็กเล็ก คนพิการฯ

อย่างใกล้ชิดและการจัดระบบการบริการสุขภาพให้เข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งการนำส่งโรงพยาบาลอย่างถูกวิธีและทันเวลา เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตในช่วงภาวะอากาศหนาวได้ง่ายขึ้น

3. จัดหา เสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มกันความหนาวและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมที่จะปกป้องลมหนาวได้ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงควรให้ได้รับอย่างเพียงพอ

4. การหลีกเลี่ยง และลดขั้นตอนการดื่มสุราหรือสารเสพติด ที่เป็นปัจจัยเสริมทำให้เกิดการเจ็บป่วยหรือการเสียชีวิตในช่วงจากอากาศหนาวเย็นได้ง่าย

5. ระวังและสังเกตอาการผู้ป่วยหลังกินยารักษาโรคบางชนิด เช่น ยากล่อมประสาท ยารักษาอาการชัก และอื่น ๆ ฯลฯ ที่มีผลต่อร่างกายในภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำลง

6. อากาศหนาวเย็นอาจทำให้เกิดโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจ โรคปอดอักเสบ หรืออื่น ๆ ที่อาจทำให้เสียชีวิตแบบเฉียบพลันได้ง่าย ควรรักษาร่างกายให้สะอาด ล้างมือ หลีกเลี่ยงการคลุกคลีกับผู้ป่วย ไม่ห่มผ้า หรือสวมเสื้อผ้าที่เปียกชื้น และรักษาร่างกายให้อบอุ่นอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

1. แสงโสม ศิริพานิช พรรณณา เหมือนผึ้ง อนงค์ แสงจันทร์ทิพย์. การเฝ้าระวังการเสียชีวิตเนื่องจากภาวะอากาศหนาวในประเทศไทย เดือนตุลาคม 2553 – กุมภาพันธ์ 2554. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข. 2555; 6(1): 112-7.
2. CDC (2005) Hypothermia Related Death –United State 1999-2002, March 2006; 55;282-4.